

VID “klusā” sadarbība informācijas iegūšanā par saistīto personu darījumiem

Jana Makarova

PwC transfertcenu nodokļu nodaļas vecākā konsultante

Zane Smutova

PwC transfertcenu nodaļas vecākā projektu vadītāja

Lai izsekotu saistītu personu darījumu norisi un konkrētas darbības to ietvaros, kā arī darījumu iniciatoru, VID izmanto dažādas pieejas informācijas iegūšanai. Ikdienā esam atklājuši, ka kontroles procesu ietvaros informācijas apmaiņā par darījumu faktisko esību ir vērojama “klusā” administratīvā sadarbība. Turklāt objektīvu argumentu un pierādījumu iegūšanai, kā arī darījumu faktiskās norises identificēšanai VID lūdz skaidrojumus no darījuma attaisnojuma dokumentos norādītajām personām, arī no nodokļu maksātāja bijušajiem darbiniekiem. Šajā rakstā par minētās sadarbības aktualitātēm.

“Klusā” administratīvā sadarbība

Uzsākot kādu kontroles procesu, VID izmanto visas iespējas, lai iegūtu pilnīgāku priekšstatu par pārrobežu darījumiem ar saistītām personām un pārliecinātos, ka cenas tajos ir noteiktas atbilstoši nesaistītu personu darījuma principam.

Pēdējā laikā novērojam, ka VID nepietiek ar informāciju, ko sniedzis vietējais nodokļu maksātājs. Ir izveidojusies prakse sadarboties ar attiecīgo valstu, kurās atrodas vietējā nodokļu maksātāja saistītās personas, nodokļu administrācijām.

Kā tas notiek? Identificējot riskus saistībā ar kontrolētiem darījumiem, VID vēršas pie ārvalsts nodokļu administrācijas ar lūgumu aptaujāt nodokļu maksātāja darījuma partneri, t.i., saistīto personu. Ārvalsts nodokļu administrācija veic nepieciešamās darbības, apzina VID interesējošos aspektus, apkopo iegūto informāciju un iesniedz to VID.

VID apkopo iegūto informāciju un izvērtē nepieciešamību spert nākamo soli un vērsties pie konkrētām personām pēc skaidrojumiem.

Darījuma attaisnojuma dokumentā norādīto personu aptaujas

Lai izsekotu saistīto personu darījumu norisei un konkrētām darbībām to ietvaros, VID mēdz vērsties arī pie darījuma rēķinā norādītajām fiziskām personām, kā arī nodokļu maksātāja bijušajiem darba ņēmējiem, lai saņemtu sīkāku informāciju par darījuma gaitu un veiktajām aktivitātēm.

Praksē novērojam, ka bijušie darbinieki, kuru darba attiecības ar nodokļu maksātāju tika izbeigtas nevēlami, ar entuziasmu sniedz VID detalizētu un izvērstu darījuma norises izklāstu un skaidrojumu par darījuma patieso būtību. Šādi gadījumi nav retums, it īpaši būtiskos saistīto personu darījumos.

Neaizmirstam personas, kurām sniedz pārskatus

Atbilstoši Latvijas transfertcenu regulējumam, nodokļu maksātājiem, sagatavojot vietējo transfertcenu dokumentāciju, jāsniedz informācija par fiziskām personām, kurām uzņēmuma vadība sniedz pārskatus (atskaites, gada pārskatus, u.c.).

Sniedzot šādu informāciju transfertcenu dokumentācijā, jāatceras, ka VID uz šo informāciju var atsaukties un uzsākt sarunas ar šīm personām par interesējošiem jautājumiem. Ja norādītās personas atrodas Latvijā, tad VID ir iespēja sazināties ar tām tieši. Ja šīs

personas ir nodarbinātas ārvalsts saistītajā uzņēmumā, tad sarunas tiks uzsāktas ar ārvalsts nodokļu administrācijas starpniecību.

Darījumi, kuru norises pārbaudei VID visbiežāk “klusī” sadarbojas

Praksē novērots, ka informācijas iegūšanas nolūkā VID visbiežāk iedzīvina minētās sadarbības formas, pārbaudot saistīto personu iekšgrupas pakalpojumu darījumu izmaksas, jo Latvijas nodokļu maksātāji biežāk ir iekšgrupas pakalpojuma saņēmēja pozīcijā, un pastāv pirmšķietams risks, ka ar pakalpojumu izmaksām peļņa tiek novirzīta uz citu nodokļu jurisdikciju.

VID prakse šādu pakalpojumu vērtēšanā un apšaubīšanā strauji attīstās. Iekšgrupas pakalpojumos, pirmais, ko vērtē VID, ir nevis transfertcenas atbilstība nesaistītu personu darījuma principam, bet gan pakalpojuma faktiskā esība un nodokļu maksātāja, kurš to saņem, gūtais ekonomiskais vai komerciālais labums – kā šis pakalpojums uzlabo nodokļu maksātāja komerciālās pozīcijas.

Lai izvērtētu iespēju piemērot Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 8. pantu “Ar saimniecisko darbību nesaistītie izdevumi”, VID nereti cenšas arī noskaidrot, vai nodokļu maksātājs iesaistās pakalpojuma darījumos pēc savas iniciatīvas un pašsaprotamas biznesa vajadzības dēļ vai tomēr pēc uzņēmuma dalībnieka rīkojuma.

Vērts arī pieminēt, ka VID pievērš īpašu uzmanību pakalpojuma sniedzēja kapacitātei sniegt šo pakalpojumu.

Secinājumi

Ņemot vērā minēto, iesakām nodrošināt dokumentāciju par saistīto personu darījumiem – jau savlaicīgi sagatavot noteiktas formas dokumentācijas, kurās tiks atspoguļota detalizēta un izsvērtā informācija par darījuma ekonomisko būtību, veiktajām funkcijām,

uzņemtajiem riskiem un izmantotajiem aktīviem, jo slogs, kas tiek uzlikts nodokļu maksātājam, iestājoties VID pārbaudei, ir nesamērīgi liels, un bieži vien pašu spēkiem pamatot savu pozīciju nav viegli.